Nytt register avslöjar ministrars lobbymingel

NYHETER ▸ SID 13

Röstlund Jonsson:

”Dumpen är ett medborgargarde – inte journalister”

KOMMENTAR ▸ SID 10

BILD DUYGU GETIREN

Vinstintresse stoppas när boende ska upphandlas

NYHETER ▸ SID 12–13

Onsdag 26 april 2023 | WWW.ETC.SE

DAGENS ETC

”Det var grön kolonialism när Thorvaldsson sa ja till en gruva i Gallok.

SID 2–3 / GÖRAN GREIDER

EN RÖD DAGSTIDNING FÖR ETT GRÖNARE SVERIGE

ÅRETS GRANSKNING TIDSKRIFTS PRISET 2022 SVERIGES TIDSKRIFTER

BILD HANNA STRÖMBOM

Barbro Lindgren:

”JAG SKULLE NOG HELST INTE LEVA”

Vännerna och släktingarna är döda. Allt har blivit svårare. I huset i Glömminge gör sig Barbro Lindgren redo för att dö. Djuren finns där, nära. De som hon nästan helt har slutat att äta. Dagens ETC åker till Öland för att möta en av Sveriges mest älskade författare och pratar dragqueens, om att inte orka umgås med grannarna och vem som är verklighetens Loranga.

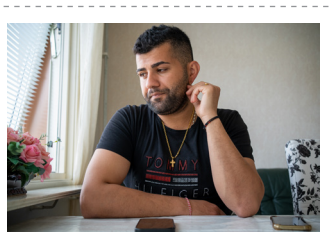
▸ SID 18–21

NYHETER ▸ SID 8

SD-politiker vill utvisa plankare på Liseberg

Twittrare slog tillbaka: ”Är en ursvensk tradition”.

NYHETER ▸ SID 6–7

Välfärdshot mot kurder: ”Hur ska man försörja sig?”

Migrationsverket vill straffa den som stämplats som farlig.

POSTTIDNING A • RETURADRESS: DAGENS ETC, BOX 4403, 102 68 STOCKHOLM

7 388114 502003

Barbro Lindgren:

”Ganska trevligt att

Barbro Lindgrens rättframma barnböcker har format generationer svenskar. Nu närmar hon sig döden och med samma krassa ärlighet som vanligt, pratar hon om det som andra tassar runt och undviker. Samt om väldigt många små djur.

– Jag tycker alltid som jag tycker och jag tycker alltid att jag tycker bäst. Det är ju hemskt så som det är nu! Nu skulle det nästan kunna bli krig. Och alla högerkrafter som håller på hela tiden, i land efter land. Och i Sverige är det ju inte klokt nu. Jag har alltid varit vänster, det är inte tal om något annat, säger Barbro Lindgren när vi möts när vi möts i Färjestaden på Öland.

Uppställda i de ljusa hörnfönstren på favoritkaféet står en handfull tummade barnböcker. Alla är skrivna av författaren som kränger av sig sin fluffiga kappa på bänken intill. Och när hon senare lämnar tillbaka två romaner på Färjestadens bibliotek så hänger Loranga, Masarin och Dartanjang i storformat över barnbokshörnan. Mellan två hyllor sitter också ett porträtt hon målat av sin numera bortgångne man.

Vad känner du numera för Loranga?

– Äsch, det där har jag ju bara snott ur verkligheten. Så har jag alltid gjort, tagit ur verkligheten. Loranga var ju min man förstås. Han hade en sån badrock på sig.

Loranga.

Idag när alla är så känsliga hela tiden så tänker jag att Loranga hade blivit orosanmäld, när giraffen ätit upp sängarna och så.

– Ja, ja! Men det var lite så då också. En del tyckte nog att sådär fick man väl inte göra med den stackars Dartanjang.

Prussiluskor.

– Ja, haha!

Är du trött på de där figurerna?

– Ja. Dom bryr ju inte jag mig om.

”Vi enslingar har en hel del gemensamt. Nietzsche, Schopenhauer, Pessoa och jag tror innerst inne inte på kärleken.”

Max, Pompe, Vilda bebin, Rosa, Sparvel… Barbro Lindgren har skapat så många barn- och ungdomskaraktärer att vi inte ens kan lista dem alla. Men det är bra längesedan hon främst skrev barnböcker.

Förra året samlades hennes nio senaste prosaböcker i volymen ”Dagar i Glömminge”. 956 sidor som släpper in den vuxna läsaren i Barbro Lindgrens universum. Den innehåller tankeböcker om filosofer hon nästan kärat ner sig i, samtal med vänner och upplevelser under de långa uppskattade stunderna av ensamhet, eller snarare: i sällskap med djur.

”Det är ovanligt många bruna skalbaggar som plurrar i just nu. De är uppseendeväckande fula men vill leva ändå.”

Fokuset på insekter och dyngbaggar, varvas med väldigt brutala kast… Åh där kommer en gullig katt!

– Åh, den ser ut som Lill-Hans. Kisse?

Handlar ditt fokus på naturen om distraktion, eller är det det som är livet?

– Livet. Jag vill aldrig bli underhållen, jag vill alltid bestämma själv och jag träffar väldigt få människor. Jag kan inte prata på det sättet som det ofta blir om man inte känner varandra riktigt. Det blir liksom lite ingenting, det är vanligt. Jag tycker att det är skönast att gå och tänka själv, läsa och lära mig mer.

Så det blir vittjande av vedklabbar, så att små, små kritter kan räddas ur vattentunnan, draman i hönshuset och promenader med hunden Mimmi.

Jag vill aldrig bli underhållen, jag vill alltid bestämma själv och jag träffar väldigt få människor.

Men det är Barbro Lindgren vi talar om. Flödet av naturskönа betraktelser bryts ständigt av detaljrika ögonblick som etsat sig fast i samband med hennes fars död, med ågren för det hon inte sa den där sista dagen. Mörkret finns där, men smärtan får inte ta över, det avhandlas löpande. Som en beståndsdel i livet.

”Jag tycker det är synd att människan finns. Allt hade varit mycket bättre utan. Och vilken absurd situation att överhuvudtaget leva, när man för sitt liv inte kan begripa vad det ska tjäna till.”

På kvällarna ser hon på naturprogram på tv. Men hon stänger av när det ena djuret ska käka upp det andra.

– Så lätt är det inte att leva. Det är svårt. Och tänk vad orättvist det är, vad en del djur kan lida och andra ha det bra… Nä. Jag skulle nog helst inte leva, inte bli född. Det är för svårt. Det tycker jag. Vad som helst kan hända, det trodde man ju inte som barn. Precis vad som helst, nästa dag. Och det är för svårt när man

döden närmar sig”

”Hurra! En angenäm melankoli är också vad jag helst befinner mig i.” skriver Barbro Lindgren när hon läser filosofen Hume.

BILDER HANNA STRÖMBOM

Katten Lill-Hans är håller sig undan sin bossiga artfrände Sander, men är gärna med Barbro Lindgren i växthuset.

förlorar alla som betyder mycket. Min kompis Ingrid var enda barnet och mamman dog när hon var tretton och så pappan när hon var femton. Du förstår! Men hon hade fått en hund innan som tur var.

Har det alltid känts svårt?

– Det har kommit mer och mer. Det var ju lättare förr att ta till sig det som var roligt och så betydde det mycket, men nu genomskådar jag alltid när man tror att det är så lätt. Det är det faktiskt inte, men man kan ju lura sig ett tag och det gör man ju.

– Barn förstår inte så mycket och så tror de att det är mycket bättre än vad det är. Får man hoppas.

Tror du inte att det har att göra med hur man hanterar döden? Inte sin egen då, utan andras.

– Ja, det gäller inte sin egen utan dom som man tycker om. Djuren som måste dö så snabbt. Och på senare år är det en sån enorm skillnad på hur vi har slösat bort hela jorden och förstört den. Det var bra att den där lilla Greta var så envis och förstod så mycket. Och så den där dumma Trump som säger ”den där lilla ungen”. På 50-talet tyckte man ju inte att det var svårt att leva i världen. Då hade man ju kul. Eftersom man var intresserad av så mycket. Nu är det sån enorm skillnad på allting, det är märkligt. Jag tyckte om Erlander, till exempel. Och Palme. Nu är det bara såna som inget säger. Fy Farao. Ska vi gå ut och börja gå?

Vi ska hämta Barbros bil hos mekanikern. En promenad som visar sig ta sisådär 40 minuter. Jag oroar mig över att Barbro ska trilla i diket, hon över att jag ska bli påkörd. Men himlen är hög och det finns många fula hus på vägen.

”En sorgens morgon skulle Pelle slaktas. Barnen grät och bad för hans liv. Men de vuxna hade inget förbarmande. Pelle skrek förtvivlat när han föstes upp på slaktbänken. Och sorgen rann in i barnen för allra första gången.”

Barn förstår inte så mycket och så tror de att det är mycket bättre än vad det är. Får man hoppas.

Du har nästan slutat äta djur?

– Ja. Jag tycker att man inte ska det. Förr i tiden gjorde man ju det, under uppväxten och sen också, men sen tänkte man på vad det var man åt. Nu har jag nästan slutat, men inte riktigt med parmaskinka. Och jag har också ätit lite italienska korvar.

Man får följa den processen i samlingsboken.

– Jag har alltid varit sån att jag har åsikter och säger att så gör jag inte, men sen gör jag det i alla fall. Jag är inte stenhård. Sån börjar Katti bli, däremot.

Din syster?

– Mm. Hon äter verkligen äcklig mat. Konstiga bönor och allting.

”Förutom att försöka sätta mig in i gråsuggornas själsliv går mina dagar åt till att utforska mig själv, och det är inte särskilt uppmuntrande. Jag förstår mindre än någonsin; var kommer allt ifrån? Och vad ska det tjäna till? Hur blev det en gräshoppa? Frågor som aldrig lär få något svar.”

Nära hennes välvårdade Ölandsgård går de ystra kalvarna och skänker glädje, men när sommaren är över råmar korna förtvivlat. Och inte är det rättvist att värdera djuren så olika.

– Djuren förstår mig och jag förstår dom. Det märker jag ju.

I samlingen står det om ett möte i skogen med en älg som kom när du kallade. Är det sant?

– Ja, men då blev jag lite rädd för den kom för nära. Jag hade velat stanna, men tänk om den skulle bli aggressiv? Men den såg så snäll ut. Jag har märkt att de flesta djur hör på ens röst om man är snäll eller inte, om man har medkänsla. Det har jag märkt så många gånger. De kan först visa aggression, men sen går det över. De förstår mycket mer än alla tror.

Meningen med livet är att göra gott. Och i nuet finns små spindlar som bygger intrikata nät, sångsvanar i viken, kattungen som tacksamt kurrar under hakan, men också ”slaktbilen med sin vettskrämda last” och på nyheterna mödrar som förlorat sina bäbisar runt om i världen.

Att läsa Barbro Lindgren är en tröst.

Inte för att hon lovar nåt särskilt, det gör inte en ateist som vill bli kremerad och lagd i pappkartong utan krusiduller, och absolut inte få kransar med fula band. Men festen efteråt! Ha den och ät riktigt gott. Vid flera tillfällen skriver hon om hur hon vill begravas.

Många fokuserar på den ständigt närvarande humorn, men som alltid finns ett modigt bemötande av den svärta som andra flyr.

Det är mycket död i boken. Är du så orädd för döden som du skriver?

– Jag har ju tänkt på den ända sedan jag var liten och vant mig. Nu tycker jag att det börjar bli trevligt, det har jag inte tyckt förut direkt. Nu är nästan alla från min barndom döda, mina släktingar och mina kompisar, nästan alla. Det är därför jag har så bråttom. Men så mår jag ju inte bra heller. Så det blir nog bra, säger hon och fnissar lite skrockigt.

Det är mycket svärta i alla de här böckerna, men det som är så spännande är att det inte är en morbid känsla utan bara att du inte väjer för den. ▶

– Ja. Att det är så... åh, där kommer ett fågelsträck!

Ingen av oss ser vad det är för sort, men de är många som kommer flygande in mot ön.

Gemensamt för dina barnböcker, inte minst de som är för de riktigt små som Max till exempel, är att du inte gömmer undan sånt som är osmickrande. Har du alltid varit sådan?

– Jag måste säga som det är.

Var kommer det ärliga betraktandet ifrån?

– Jag har väl tänkt själv ganska tidigt. Och jag märkte snabbt att man inte kunde lita på vuxna. Jag tyckte att de ofta hade fel.

”Ju mer jag tänkte, desto säkrare blev jag på att jag älskade både min kropp och själ tills jag blev tonåring. Då började jag avsky min kropp – och det har tyvärr hållit i sig. Men själen har jag alltid haft överseende med.”

Egentligen var det musik hon mest ville hålla på med. Men föräldrarna ville inte låta lilla Barbro gå på skola i stan och först i vuxen ålder fick hon veta att hon kommit in på musikskolan. Det blev Konstfack istället. När skrivandet började bli bra fick hon sin första uppskattade respons i brev från Astrid Lindgren, på Rabén och Sjögren.

Idag skulle hon aldrig gå med på att några redaktörer pillade och bråkade med hennes texter. Hon är gammal och erfaren nog för att veta när det är bra, tycker hon. Dispositionen är det dagboksbaserade flöde som varvar naturprogram med minnen, filosofer och vardag.

– Det är ganska skönt. Då behöver man inte tänka så mycket för det kommer av sig självt. När det är klart så är det klart. Sen kommer man att tänka på nåt annat och så tar man tag i det. Men så var det för tråkigt och då slutar man.

”En kort stund är det lätt att få för sig att man är Guds ställföreträdare på jorden, även om man inte tror på honom.”

Barbro Lindgren bryr sig inte längre om Loranga och dom. Men hon bryr sig om gråsuggor, om djur som ska slaktas och så tycker hon att man ska få dö när man vill.

Barbro Lindgren

- Ålder: 86
- Bor: Glömminge, Öland
- Gör: Författare
- Aktuell: Diktsamlingen ”Snart kommer nog fasanerna” ligger hos förlaget och kommer snart ut.

Bokcitaten

... kommer ur ”Dagar i Glömminge 2009–2021” (Karneval förlag). En samling med nio dagboksbaserade prosaböcker Barbro Lindgren gav ut mellan 2010-2021.

Barbro Lindgren ÄR gammal. Och hon VET när det är bra. Dessutom är det ju sant att hon är rolig, oavsett ens intresse för dyngbaggar och korvskinn.

– Humor är jätteviktigt. Det märker man ögonblickligen, om en människa inte har humor. Och då går det ju inte att prata.

Du skriver att du sagt åt dina grannar att du inte pallar att umgås mer.

– Det är för att jag mår dåligt för det mesta, så jag har sagt till dem jag känner sedan länge att jag inte orkar bli bjuden eller umgås när som helst. Det svåraste när man inte mår bra är att träffa människor och försöka verka normal.

Då måste det vara nån som man inte bryr sig om hur man framstår för i så fall.

– Ja. Och det är inte så många som är såna. Och nu har nästan alla dött dessutom. Så det är ytterst få kvar. Jag orkar inte träffa några, även om jag gillar dem, men det är förstås värre om det är nån jag ogillar.

”Ifrån den stora världen meddelas att en köttätande växt i England har ätit upp en blåmes.”

Den kanske segaste diskussionen gällande barnböcker på senare år har gällt undanstädande av sådant som inte längre är eller anses acceptabelt.

Vad skulle du säga om nån skulle vilja ta bort ord eller uttryck i nån av dina böcker?

– Ja. Om jag tycker att det verkar logiskt och bra. Men det är så sällan.

Diskussionen om Roald Dahl gällde ju också att han kanske var lite högerextrem, det var ju trist. Men Pippi...?

– Ja, ja, n****kungen! Nu kan jag tänka mig att det ju är så längesen jag skrev en del böcker att det kan vara uttryck som de aldrig säger nuförtiden. Det händer ju faktiskt. De ska sätta Loranga på Himmelsberga för evigt och då har min yngsta son börjat läsa igenom Lorangaböckerna igen. Han påpekade några saker som att ”mamma, såhär säger man aldrig nuförtiden”. Men vilka det var har jag glömt.

När det kommer till n-ordet så är det kanske inte så mycket till diskussion, men det som blev intressant med Roald Dahl-diskussionen var ju att ord som ”ful” eller ”tjock” inte fick vara med.

– Ja, haha, det är ju inte hela världen.

Det skriver du i dag också.

– Om det är nån som är tjock, så skriver jag det. Allting blir så överdrivet. Det här med att de ska få komma målade och så och läsa på biblioteket, varför ska de göra det?

Hon syftar på dragqueens som läser sagor på bibliotek. Den senaste omdebatterade frågan i kulturkriget.

Det svåraste när man inte mår bra är att träffa människor och försöka verka normal.

– Jag tycker inte att det är kul. Jag tycker alltid att det är lite obehagligt att de är sådär extramålade, det tycker jag inte om på kvinnor heller.

Men det är inte queer eller könstillhörighet du vänder dig emot utan det bombastiska?

– Så är det. Man kan ju inte ha nåt emot att alla är som de är. Men många visar det på ett sätt som är ganska vulgärt och det hade jag svårt för även när jag var barn. Då tittar man hellre på Chaplin.

Har du varit ute i kulturdebatter nån gång?

– Nej, jag håller mig nog undan. Jag tycker ju precis det jag tycker så det är ingen idé, för om dom tycker nåt annat så får de tycka det. Jag orkar inte. Eftersom jag råkar veta vad jag tycker.

”Hon hade råkat ut för världens bästa murare. Nu murade han om hennes hus med största elegans medan hon langade sand och njöt i fulla drag. Denna pärla till karl rökte två paket Prince om dagen. Och hon som inte röker mer än ett.”

Barbro Lindgren sminkar sig inte alls. Som så många andra kvinnor tycker hon att det är

BILDER HANNA STRÖMBOM

Färjestadenhunden Django hälsar glatt på gångvägen. Barbro Lindgren har ingen hund längre, men tycker att det är sorgligt att lära dem att lyda.

lite jobbigt att bli fotograferad. Hon försöker gömma sig bakom ett träd, och vill inte heller se bilderna i kameran när de är tagna. Det är vad det är.

– Åh så fin bulle!

Färjestadens troligen gladaste och enda bullterrier studsar lyckligt på insidan av sitt trädgårdsstaket när Barbro hälsar. Även den ponnyartade hunden Django har blivit en uppskattad gospaus på promenaden.

Jag tror jag skulle ha svårt att ha hund, för jag har svårt att vara sådär auktoritär.

– Jamen herre Gud! Det har det aldrig varit tal om, jag tycker inte om sånt där. Lära dem att lyda, det är ju sorgligt! säger hon och konstaterar att hon haft två bullterriers och en vallhund.

– Jag blev tvungen att ge bort Musse, men jag gav bort honom till en som älskar djur så han har flyttat in med tuppar, skadade fåglar, hundar och katter. Det var för att just de hade en bulle som jag köpte en. Deras hette Lenin och de hade köpt honom för att det skulle bli flera bullar, men han var helt ointresserad av flickor. Den enda som han tyckte om lite var Rosa när hon kom och hälsade på.

Rosa är förstås den bullterrier hon skrivit om i flera böcker. Henne fick Barbro snarast dra omkring med, men Musse vill gärna gå en mil eller två om dagen, och det klarar inte en värkande 86-årig kropp.

Framförallt så tycker jag att man ska få dö när man vill. Det tycker jag är så självklart.

”Jo, min hund får. Kom nu, Mimmi, så går vi.’ Och så gick vi, fria från alla koppel och påbud, galant genom campingen med alla hundar svårmodigt blickande inifrån husvagnarna.”

Har du alltid varit antiauktoritär?

– Jaa! Och så var jag väldigt fri. Mamma och pappa lät oss vara. Pappa var på kontoret hela tiden och mamma var väldigt barnslig, barnsligare än vad vi var, nästan. Jag gick ut på morgonen och levde mitt liv och gick och hälsade på.

Hur gammal var du då?

– Jag gjorde vad jag ville från fem, nånting.

Var bodde du då?

– Abrahamsberg i Bromma, i ett hyreshus först. Det var nästan inga bilar eller folk. Det fanns väl några fula gubbar men de visste man väl vilka de var. Jag upplevde en väldig frihet och min åtta år yngre lillasyster upplevde det på samma sätt. Väldigt fria, nästan så man aldrig hört nåt liknande.

Och du har fört det vidare när du uppfostrat dina barn?

– Ja, jag har aldrig hållit på sådär mycket med dem utan de har levt sina liv mest och kommit och gått som de har velat. Och har det varit svårt försöker jag alltid hjälpa dem förstås. De visste ju alltid att de kunde lita på mig.

Hennes söner, också kända som musikerduon Bröderna Lindgren, har tagits in i det företag som tar hand om Loranga-utställningar och annat. Barbro tycker att allt sånt där med företag är tråkigt.

Hon talar om vilka som har oro som sätter sig i kroppen, vem i familjen som är mest normal (hon själv är minst normal) och om tankar på att något otäckt skulle kunna hända.

– Nu håller jag på och försöker vänja dem vid att man själv ska dö.

Du försöker vänja dem vid att du ska försvinna?

– Ja. Och att de också ska göra det, fast inte nu.

Det är som en dikt du skrev för längesen.

– En dödsannonsdikt? Haha! ”En gång ska vi dö… Men inte allihop på en gång utan då och då så det knappast märks”. Tror jag det var.

”Nu tjatas det väldigt mycket om religionen igen. Att de flesta behöver trygghet och en religion att luta sig mot. Varför det? Man kan vara fullständigt lugn ändå. Det är jag.”

Bilmekanikern är den första vi träffar som inte ger minsta sken av att känna författaren. Vi hoppar in i hennes praktiskt lilla Toyota Aygon och tar sikte på Glömminge.

– Framförallt så tycker jag att man ska få dö när man vill. Det tycker jag är så självklart. Så kommer det bli sen, men det tar tid.

Barbro Lindgren återkommer ständigt till att hon måste skynda sig, eftersom hon snart ska dö. Jag påpekar, inte så försynt, att hon sagt det ett tag. Jag har just sträckläst hennes ”Glömmingesamling” som börjar redan 2009.

– Jag vet! De säger ”det har du ju sagt i fem år”. Men det känns ju så.

”Jag har börjat gå så där struttigt som gamla går, jag observerade det för flera månader sen, och det värker på fler och fler ställen i kroppen. Nu måste jag skynda mig för jag kommer att vara död så länge. Och innan dess är det hög tid att återgå till Pessoa.”

Vi kommer hem till gården där det nu främst är filosofer som håller henne sällskap.

– Jag har läst dem lite då och då, och så tycker jag alltid att det är roligt att fundera själv och sen se om det stämmer med dom. Då tycker jag att det är bra att jag kommit på det innan, haha!

Hon umgås också med klassiska mästare som Beethoven och Mozart. Och med katterna.

På bordet mellan det vackra allmogeskåpet och den glimrande moderna adventsstjärnan ligger en samling strandfynd i form av små träbitar som hon monterar ihop. De har legat i ett uthus ett tag, numera hittar man bara plast.

Katten Sander vandrar in för att äta lite.

Bilderna är tagna och jag kollar upp en buss, ett uns stressad i vetskapen om hur många gånger jag hört att hon tycker om att vara ensam. Men Barbro Lindgren har ställt ett stort glas på bordet.

– Nu ska du ha lite vin. Det behöver du, säger hon.

HANNA STRÖMBOM
hanna.strombom@etc.se

